

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt, félre 6 frt, negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethetők: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautó szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasáboi garmond sorát 6 kr. s. egyszeri beiktatás után 30 kr. belföldi.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteint és Voglmann (Neuer-Markt 14. sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Az apostoli királyhoz, onnan a felelős kormányhoz!

(Ss.) A katolikus autonomia kérdését megérteni nem akarók, vagy nem tudók abban is hibát látnak, sőt eselt gyanítanak: miért nyújtja be a kath. congressus munkáját egyenesen a királynak és nem a felelős kormánynak.

Nem csoda. A fogalomzavar ép az egyenes utat tartja kerülőnek, s ha álérvelés közben elveszté szellemi világát, nagy-könnyen nézheti a fuszalát haladásától torlasznak, óriási árboczfának.

A magyar Király apostoli, mint ilyen főkegyura, sőt több tekintetben feje a magyar katolikus egyháznak; ő tehát nemcsak a magyar királyság uralkodója, s e kettős tulajdonsága magyarázatul szolgálhatott volna a mást hibáztatóknak is.

A kathol. congressus nem kerülhette ki főkegyurát s így helyesen cselekvék, midőn munkáját hozzá nyújtja be; megerősítés végett is ide kelle azt adnia, mert a mi monarchiánkban is a király a végrehajtó hatalom feje. Jól tudta azt a kath. congressus, hogy az apostoli király érzésben is meghallgatja a korona tanácsosait; mint történt ez a kath. congressus választási szabályzatának rendjével 1869-ben (Azerd. kath. status 1868 febr. 9—15-én tartott gyűlésének eredménye is a miniszter útján terjesztett a felség elébe.) de tudta azt is, hogy ezt nem azért teend, hogy az önkormányzati szervezet munkáját az országgyűlés elé terjesztse.

Az országgyűlések foglalkoztak vallási ügyekkel addig, míg volt az államban: uralkodó, bevett, eltűrt és kitűrt felekezet; mióta a vallások jogegyenlősége törvénybe ígattott, erre gondolni sem lehet. Hajdan véres polgárháborúnak kellett törvénzhozás után véget vetni, sőt a vallási ügyekben idegen hatalmak is avatkoztak be pro et contra. ez vagy amaz felekezet mellett és ellen, a mint azt számos békekötés tanúsítja. Vajjon jut-e ma valakinek eszébe ez utóbbi beavatkozás jogosultságát vitatni? ép oly kevés lehet tehát azt állítani, hogy az állam valamelyik egyház önkormányzati ügyeibe, belső szervezetébe bele szólhat.

A vallásszabadság, a felekezetek jogegyenlősége proclamáltván ez alapon vált el az állam az eddigi uralkodó vallástól; a kathol. egyház ez utóbbi minőségének megszűntéből azonban az addig csak bevett felekezetek nem származtathatják maguknak azon jogot, hogy az első utolsóvá tegyék, miután a törvény egyenlővé tette; ez épen olyan felfogású mutató, mint midőn az 1848-ban felszabadulturbéres ugy okoskodott, hogy a felszabadulás értelme az, miszerint ezután volt földesurának kellend ötszolgálnia. Bocsánat a példáért és nem hasonlatért; mert hát itt csak arról van szó, hogy az, a ki legtöbb joggal bír, a jogegyenlőség alapján el kell hogy veszítse a jogtöbbletet, de ebből nem következik, hogy neki kevesebb kell beérnie, mint a mennyivel egyenjogu társai bírnak.

A katolikus congressusnak tehát legkisebb oka sem volt azért járulni a királyhoz,

hogy munkálatával az országgyűlési tárgyalást kikerülhesse; tudta, hogy az oda nem tartozik s tudomásvétel végett ugyan a cultusminiszter kezébe jut, de nem azért, hogy azt a ház asztalára tegye; hisz ugy tudjuk, hogy az erdélyi potestások új szervezete sem tárgyalatott a parlamentben, s bizonylat épők tiltakoztak volna leghangosabban ellene, ha valaki ilyesmit akart volna elpróbálni; hisz egyszerű társulatok alapsabályai sem képezik országgyűlési tanácskozás tárgyát, csupán bemutatási záradékkal látja el azokat az illető miniszter. Jó ez alkotmányos alaphát följegyezni azok számára, kik gyanúsítani készek, de a korm. megerősítés és országgyűlési tárgyalás közti különbséget sem értik, holott az ég és föld.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara

f. hó 26-án tartott közgyűlése a következő nevezetű tárgyakat foglalkozott: A májusban megnyíló világkiállítás tanulmányozhatása végett minél több ifjú iparos Bécsbe utaztatását öhajlandónak találván, elhatározta felhívni a kerületében eső városok iparosait, egyleteit, tanácsait és tehetséges lakóit, hogy e célra adakozásokat gyűjtsenek, úgy, hogy minden városból legalább egy-két iparos utazhassék a kiállításra. Ez ügy vezetésével egy 5 tagú bizottság lön megbízva. — Besztercei tulajkereskedő Klemens Mihály a belsőszolnokmegyei malomnál szedett tutaj-vámok ellen panaszolván, a gyűlés elhatározta, hogy a fa-kereskedést gátló ezen vámok ellen ragaszkodik a naszodiak érdekében a miniszterhez juttatott előterjesztéséhez s e jól indokolt kérés a még el nem látott előterjesztés támogatásul a miniszter urhoz juttatja. — Az Olasz-országgal kereskedés ügyében a m. miniszteriumtól feltett kérdő pontokra lehető részletes felvilágosítást adni egy szűkebb körű bizottmáynak lön feladatává téve. — A gyűlés igen kellemes tudásul vette alelnökének azon jelentését, hogy a feloszló czehek helyébe sikerült Kolozsváron már egy nagyobb iparos társulatot alakítani, s reményét fejezi ki, hogy rövid időre még többben fognak ahoz csatlakozni s hogy a kolozsvári iparosok példa adása a vidéki városok iparosainál kedvező visszhangra talál. — Hasonló kellemes tudásul vette a gyűlés a titkár azon jelentését, hogy a múlt hóban sikerült a helybeli kiállítókat számát Kolozsvárt 139-re emelni s hogy e tekintetben Torda és M.-Vásárhely iparosai sem maradtak messze. A kiállítási ügy ily kedvező lendülete a kiállítási kir. biztos által egy hízegő kifejezésekkel fogalmazott nyilatkozattal lön viszonzva. Az ügyrend értelmében e gyűlésben megállítatott a kamara jövő évi költségvetése is, a mely az idei magasságban a miniszter urhoz felterjesztetni határozatott. — Említendőnek véljük még, hogy elnök Finály H. Lajos előadván, hogy egyetemi tanárrá történt kinevezetése kötelességé teszi elnök állását a gyűlés rendelkezésére bocsátani, a gyűlés egyhangu határozattal felkéri elnök urat, hogy állását az újabb rendszeres választásokig megtartani sziveskedjék, miután a kamarára nézve az elnök személyének e kitüntetés csak megtiszteltetésnek nevezhető, és semmi esetre sem akadály az elnökség tovább folytatására.

A bankkérdés fölötti alkudozások az osztrák és magyar miniszteriumok közt hitellel méltó források után az alább pontozott eredményre vezettek, mely egy jegyzőkönyvbe vétetett föl és állapított meg; s Andrassy gr., Auersperg herceg, b. de Pretis, gr. Lónyay, Kerkapoly és Trefort által aláíratott és ő felsége elé terjesztett. A

jegyzőkönyv rövid, a bevezetést nem számítva, alig terjed 20 sorra és csak három pontból áll.

1-ső pont: Az érték egysége mindkét birodalmi félre nézve elismertetik; minden oly intézkedés kizáratik, mely ezen egységet zavarja vagy lehetetlenné teszi az osztrák nemzeti bankkal privilegiumának, mindkét államterületre érvényes meghosszabbítása végett alkudozásokba bocsátkozni; ezen alkudozások legelőször az osztrák nemzeti bankkal lesznek megkezdendők.

2-ik pont: Az osztrák nemzeti bank az osztrák kormány közbenjárása mellett fölkerendő lesz, hogy magyar fiókjai részére azonnal eszközölje ki ama datatio-főlemelést, a melyet az osztrák fiókok 1867 óta nyertek. (E datatio-főlemelés Magyarországra nézve körülbelül 4 millió frt.)

3-ik pont: A két kormány által kijelölendő bizottságok a nemzeti bank egy bizottságával azonnal összeülendők a tárgyalások megkezdése végett.

A bankkérdésben fölvetett tárgyalási jegyzőkönyvben a 80 millió adósságról, a bankgazgatásról, a valutakeresről, a bankalapokról általában semmi sincs, még oly részletek sem, melyek államjogiak s melyeknek a két kormány között tárgyalatniok kell.

Ezen részleteket is egyenesen mellőzték, hogy mindenekelőtt a fölvekre nézve lehessen tisztába jönni.

Az államjogi rész tárgyalása tehát ezzel még nem tekinthető befejezettnek. Ennek folytatása előtt azonban magával a bankkal kellett alkudozásokot kezdeni, nehogy míg a kormányok minden egyes részletre nézve nagy bajjal megegyeznek, a bank megint más kívánságokat nyilvánítson és részletes tárgyalásokat újra kelljen kezdeni.

Mind a két kormány azt hiszi, hogy a részletek mellőzésével jó taktikát követett, úgy hogy a már egyszer megállapodott elvek szerint minden részletes megállapítás ezek logikai következményeül tűnjék föl. Minden részletes kérdés tehát mindig az érték-egységnek már elfogadott alapjára fog visszavezettetni a későbbi tárgyalások alatt, azon alapelvre, hogy csak egy bankjegy legyen a monarchia mindkét felében. Erre aztán, ha majd különben minden rendezve lesz, zárköl egy bankakta s a 80 millió adósságnak haladéktalan rendezése következik.

A magyar kormánynak adandó 4 milliónyi bankelőleg az előzenység bizonyítékul s annak jelöl szolgálja, hogy a nemzeti bank nem akarja a hadi állapotot tovább folytatni. Ezen 4 millió aztán már nov. 1. megérkeznék Magyarországra.

Lapszemle.

A „Reform“ elismeri, hogy a ki azt mondja, ne költünk többet, mint a mennyink van, rendes segélyforrásainkon túl ne terjeszkedjünk tulajadásainkban: az — következetes, bár helytelenül gondolkodik; de a ki mindazt teljesíteni akarja, a mit a körülményeknél fogva teljesíteniünk kell, — a ki állítja a rendkívüli kiadások és beruházások szükségességét és az ezekkel járó terhektől mégis idegenkedik: az lehetetlenséget kívánja. A ki akarja a célt, annak akarnia kell az eszközöket is. Ha állítjuk a rendkívüli kiadások és beruházások szükségességét: gondoskodnunk kell azok földözéséről is, mely a jelenlegi körülmények közt más módon nem eszközölhető, mint kölcsön fölvétele által.

Az „Ung. Lloyd“ az osztrák és magyar kormányok közt a bankkérdésben létrejött előleges egyezményből azt következteti, hogy a bécsi bank három fontos követelését elejtette, ugymint hogy Magyarországról résztvegyen az ismert 80 milliónyi kölcsönben, hogy a bécsi bank szabadalma most és jövőre Magyarországra nézve érvényesnek elismertessék, s végre, hogy az egész monarchiában csak egyféle bankjegy létezzék. Mindezekről t. i. az egyezmény egyetlen szóval sem emlékezik. A valuta rendezése közlelbi száma szombatban jelenik meg.

zését illetőleg, mely a jegyzőkönyvbenszintén nincs felemlítve, tudni akarja, hogy e kérdés is szóba jött, és Andrassy gróf által a legelőlkben pártoltatott. Reményli, hogy a fenébbi alapon nyitandó tárgyalások alatt, ugy a német, mint a magyar sajtó a legerélyesebben fogja sürgetni a valuta rendezését, mint oly ügyet, mely a legszorosabban összefügg a monarchia érdekével és becsületével.

A „Pesti Napló“ a bécsi lapokban lábra kapott rémhírekhez, melyeket arra építenek, hogy a fejedelem az alkotmánypárti magatartását a rendszeren kívánja éreztetni s a mostani kormány megbuktat nem ellenzendi, nem látja tapintatos dolognak ugy hozzáállni, mint azok közlését is. lapintatásának tartja annál is inkább, mert míg e kormány kebelében összhang lesz, a solidaritástki- és befelé megtartja, addig az általok képviselt rendszer sem rendíthető meg és csak a pártion függ minden, mely, ugy látszik, a kormány megbuktatására mindent elkövetett, a fejedelem azonban, a kormány iránt nem táplál bizalmatlanságot, különben is e közléseknek semmi indokolt céljuk nem lehet, akár barátai, akár ellenei a jelen kormánynak.

A „P. Lloyd“ ismét a reactio törekvéseiről szármalyó hírekre tér vissza: A feudal-aristocratapárt megúnta volna a dolgok jelen állását, és Sennye b. segélyével a parlamenti kormány megbuktatására törekednek. Ez több szempontból lehetlennék tűnik fel a „Lloyd“ előtt: a reactio mindenkora elvesztette hatalmát, s a parlamenti kormányt nem iener megdönteni, a mig azt a többség, a deakpárt támogatja. A mi Sennye bárót illeti, ez kijelentette, hogy őszintén csatlakozik a Deakpárthoz, s addig nincs ok e nyilatkozat komoly voltát kétségbe vonni. Egyébiránt — ugymond — azok, kik a reactióval ijesztenek minket, maguk sem hisznek benne, s csak azért huzzák meg a vészharangot, hogy a szabadelvűeket Lajthán innen s tul bensőbb összetartásra ösztönözzék. Részéről nem helyesli ez eljárást, mert a gondolkodó politikusokat ugy sem lehet ilyesmivel elvakítani, a nagy tömegben pedig, mely talán hajlandó e meséket elhinni, előlik, vagy legalább csökkentik vele az öntudatot és politikai barátságot. Czelátan végre a politika az ó-konzervatív-pártnak a jelen viszonyokkal való kibékülésre hajtó tagjaival szemben is, mert elriasztatnak a közlekedéstől. Ez okból a „Lloyd“ ép az ellenkező eljárást ajánlja.

Legujabb táviratok.

Krakkó, oct. 29. A „Czas“ egy vezéreziklo Palacki manifestumát politikai hibának mondja, mely a hazának kárára szolgál. A csehek csak önmaguk az okai hátramaradásuknak.

Grác, oct. 29. Tegetthof holt testét tegnap hozták ide. A gyászmenet egyszerű volt.

Páris, oct. 29. A radikális lapok hevesen megtámadták az alkotmánykérdésre vonatkozólag a „Bien Public“ által közzétett programot. — A „Rappel“ mondja: Ez a francia köztársaságjogainak bitrolása lenne; azok csak intriguák, melyek arra céloznak, hogy a nemzetlő souverainitását elkobozzák.

Madrid, oct. 28. A foederalis direktorium nov. 17-re a republikánus párt közgyűlését hivta egybe, hogy beszámoljon magatartásáról. A direktorium kárhoztatja a felkelést; a conservatyekkel és egységes republikánusokkal való minden egyetértést tagad; azt is megczófolja, mintha a radikallokkal megállapodásra jutott volna; fájlatja a direktorium ellen intézett támadásokat. A mult éjjel a cortes majoritásának tagjai gyűlést tartottak. 212 képviselő volt jelen. Elhatározatott, hogy Becerra indítványa, mely a politikai bűntényekre nézve a halálbüntetés megszüntetését kívánja, — visszavonassék. Ez ellen mintegy 20 képviselő szólalt fel. A pénzügyi tervek — a jelzálogbankra vonatkozó

előterjesztvénnel együtt — 175 szóval 7 ellen helyeseltettek.

Duschek emléke.

A „Magyar Ujság“ Duscheket hazaárulónak nevezte. Most ugyan e lap Simonyi Ernő következő levelét közli:

— Csak néhány héttel ezelőtti látogatást tévén Kossuthnál, társalgás közben szóba jött Duschek is és azon körülmény, hogy az 1848-49-ki szabadságharc alatti magaviselete sokak által gyanúsítottatik.

Kossuth azt mondotta Duschekről, hogy midőn ő 48-ban a pénzügyminiszteriumot átvette, összehívta a volt udvari kamara főbb tisztjeit, hogy velők tanácskozzék és magát a kamarai bonyodalmas és sok oldalú adminisztrációra nézve tájékoztassa. E tanácskozásban részt vett Duschek is, és Kossuth azt találta, hogy minden kérdés földértésére és véleményadásra ő volt a jelenvoltak közt a legképebb. Általában értelmisége, észrevételeinek helyessége és modora kedvező benyomást tettek Kossuthra, ki is őt egy ablakmelyedésbe invitálta, miután ott röviden társalgott volna vele, megkínálta őt a pénzügyi államtitkársággal. Duschek elfogadta és megköszönvén Kossuth bizalmát azt mondá neki: „a miniszter ur nem fog bennem csalódnai.“ Csak néhány héttel ezelőtti Kossuth ezt elbeszélvén, hozzátette: „és mondhatom, hogy nem is csalódtam. Én Duscheket mindig helyén találtam, mindig olyannak, a milyennek kívántam.“

Az elhunyt emléke iránti kötelességnek tartom a fentebbiek elmondását.

Ugyan e lap Muyszer József 48-49-diki képviselőtől a következő tudósítást vette:

„A világi fegyverletétel után, mialatt Paulison tartózkodtam, átmentem Várkonyi Ádám követ- és utitársammal a katasztrófa után más nap Világosra, honnan a hadak már eltakarodtak, s csak egy kis muszka csapat maradt még elszállásolva. A vendéglőben, hova beszállottunk, több ismert és ismeretlen arcú üzletemberek forgolódtak, kiktől azt érttem, hogy Duschekkel számoltak, ki a magyar kormány által megrendelt és átvett áruért fizet utólagosan. E hirre mentünk Duschekhez a Bohus-házba, hol szállásolva volt. A ház folyosóján kincses ládák állottak, mik körül muszka katonák voltak az őrtállók.

A folyosó végén egy terembe nyitottunk: ott ült egy divánon Perényi Zsigmond tisztas ösz szakállal, vérbe futott szemekkel, szótlanul; odább pedig egy iroasztalnál Duschek egy par uzerőt környezve, kiknek papirjait vizsgálta. Midőn hozzá érttem, merev szemekkel tekintett reám, s kézzel után kérdésemre: mi tartotta vissza Duscheket, hogy kincsek levén kezén, nem menekült a többiekkel török földre? azt válaszolta őszintén, hogy utolsó pillanatban számot vetett magával: meneküléssel egy rideg életet, melynek úgy sem volna becsé, tán megmenethetne, de ezzel számos családot veszélybe, s nyomorba döntene, kiknek működésért őve a felelősség, s így inkább ő egy maga legyen a viharok áldozatja; de gyermekeitől sem szakadhat el, kik fegyverrel védtek a hazát.

„Nem kell tehát — ugymond — nekem me- nekülnöm, hanem mentenem, a mit lehet, ha éle- temmel fizetem is meg. A rám bízott kincsek felett őrködtem, most más kezekre kerülnek, mert velők

nem bujhattam föld alá, de tiszta kezeléssel fenntartom becsületemet. Én és Perényi bejelentet- tük magunkat írásban Schlick tábornoknak Aradra, ki délután 4 órakor küld értünk, a kiről felteszszük, hogy az első durva bántalmazás ellen tán megvéd bennünket.“

Ezek voltak a legválságosabb időpontban szá- vai azon férfinak, ki köztiszteletben állott köztünk, mint miniszter és hazafi, ki hozzáférhetlen volt és tiszta kézzel dolgozott.

A történelem számára, melylyel a halottat fe- nyegetik, jegyeztem fel e találkozást, mely annak emlékéért csak dicsőítheti! — Még egyszer találkoztam vele 1850. május hóban a pesti új épület fo- lyosóján, midőn már 40 és egynehány kihallgatásra volt időzve, maga és mások ügyeiben, a mint előre megmondotta, — ezentul nem láttam őt: de itt élt köztünk haláláig, s a míg élt, nem bántalmazták, holta után azonban előáll a diabolus rotae, ki ellen, minthogy a halott nem védheti magát, helyette az élőknek kell a sorompók elé állani, s becsületét védeni.“

Az erd. orsz. muzeum részére 1872. sept. havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek és kéziratok: a m. tudományos akademiától, nyomtatványaiából 12 köt. és 49 füz. — A magyar képviselő háztól, az 1869-ki or- szággyűlés nyomtatványai, u. m. képviselőház nap- lója 24 köt. Irományai 16 köt. Jegyzőkönyve 4 köt. a delegáció iratai 3 köt. Jegybankbizottsági nyilatkozatok 1 köt. — Torma Károly 2 köt. — B. Bánffy Albertől Erdély viszonyai Pest 1871. — Bozoki Alajostól, a n.-várad kir. akademia története N. Várad 1872. — A s.-pataki ref. fő- iskolától jelentés az 1871-2 évről S. Patak. 1872. — A dévai állam reáltanodától tudósítvány 1871- 72-re Szászváros 1872. — Gött János és fia brassai nyomdájától 3 nyomt. — Mihaelis Ferencz szebeni nyomdájától 1 nyomt. — Ákoncz Károly- tól 2 köt. kézirat.

II. Régiségek és érmek Gschindt Robertől 2 amerikai bankjegy. — Ákoncz Károlytól egy régi puskacső. — Nagy Elek hagyatékából 1 érté- kes ezüst serleg. — Krisán Sándortól 1 ezüst pénz. — Vásárlás egy ezüst tallér.

III. Természeti tárgyak: 2 Mus rattus, ♂ ♀, Patkány. 1, Sorex pygmaeus ♂ Torpe cziczikány. 1, ♂. Mezei egér. 1 Ardea nyctacorax ♂ foka Rignát Józseftől. 1 Rana temporaria, ♂ Harmat- béka, Mellesont: 1 Ardea Stelaris, Vízibika. 1 Strigicepo cinerascens, Golyvas sólyom. 1 Falco palumbarius, Galambász. 1 Corvus monedula, Csoka. 1. Picus medius, Höcs.

Midhat pasa bukása.

A „Turquie“ című félhivatalos lap oct. 19-i számának első oldalán minden rosz sejtélem nélkül azt írja, hogy Midhat oct. 18-án, a szultán szüle- ténapján több miniszter kíséretében egy épülő- félben levő vaspályát szemlélte meg, s a közmunka miniszternek teljes megelégedését fejezte ki. Ugyan- ezen lap végén következő újdonságot hoz:

E pillanatban, midőn lapunk sajtó alá kerül, értesülünk, hogy a szultán tegnap este első titkárát Halimi Effendit Midhat pasához küldötte s tőle a

is megakart fosztani.“ Állítja Békés ezen irata folytában, hogy Fogaras neki nem valamely pénz- öslet beírásának alapján jutott birtokába, hanem néhai legkegyelmesebb fejedelme, hűséges és be- csületes szolgálataiért örök jogon adományozta, mint a melyet ő maga is örök jogon vett meg Majláttól. Mindenki tudja, hogy ő rosz karban, silány épületekkel és erdőkkel vette kezébe, és saját költségén díszesen felépítve, belső és külső bástyákkal, s árokkal jól megerősítve veszté el, mit ha főlzámit mind, bizony neki több pénzében áll 60 ezer magyar forintnal; de ő 100 ezerért sem adná el, s mintsem 30 ezerért odaadja, inkább jelen nyomorúságában akar maradni. Ha pedig ő főlsege is azt akarja, hogy Fogarastól és örök- seitől elidegeníttessék, tegyen le érte a vajda 60 ezer magyar forintot. Arra a pontra, mely szerint a vajda csak az esetben igéri a 30 ezer frtot is, ha neki, és nem unokatestvéreinek fog aztán Fo- garas jogaival együtt adományoztatni: megjegyzi Békés: ebből is megítélhetni, vajjon lehetett-e azoknak joguk hozzá... Vinczért 8000 teljes su- lyu aranyat kíván, noha 18 ezezt sem adná; Mo- nora 11 ezer frtba volt beírva neki; annak lefize- tésével megelégszik; Enyednek és minden több birtokainak bairási pénzét adják meg csak, ő töb- bet nem kíván; de kívánja testvére Gábor és 60 esztendősen vő mostoha anyjok javai visszatérítését, nem különben a Bánfi György által elsikkasztott drága kövek, gemmák és ötezer arany visszaada- tását; és követeli egyéb épületeiben volt sajátját asztagait, borait, lovait akár természetben vissza- adatni, akár árukat letéteit. „Könyörög a vajda azon is — folytatja érélyes és keserű hangon — hogy a mi veszteségeink kiegyenlítésék egymást, annyival is inkább, mert a kárnak tetemes részét az asztagok, a széna s egyebek felgyújtásával gono-

birodalom pecsétjét megvonta. Biztosan állítják, hogy a pecsét Mehemed Rusdi pasára, volt nagy- vezíre bízott.

E váratlan esemény titkos okairól vett közle- ményekből s különféle részletekből az tűnik ki, hogy a legelértőbb személyek és érdekek egyesül- tek, hogy Midhat pasát a nyeregből kivethessék. A nagyszerű cselszövénnyel középpontját a török örök- sódési rend megváltoztatásának ügye képezi. Törökországban ősi szokás szerint, ugyanis nem di- rect örökösödési rend divik; azt illeti a trón, a ki a trónon született férfi hercegek közül a legidő- sebb. Jelenleg a legidősebb ilyen herceg Abdul- Medzsíd meghalt szultánnak a fia; a mostani szul- tán s különösen neje Valide szultána azonban min- den áron saját fiát Jussuf-Izzeddint, ki nem szüle- tett a trónon, miután születésekor atyja még nem volt szultán s így a koronára joga nincs, akarja trónörökösévé nyilvánítani.

Jogi szempontból tekintve a dolgot, a szul- tán, különösen ha a főmufti helyeslését megnyeri, keresztülviheti akarát, miután a jelen trónörök- sódési rend nem törvényen, sem a korán határoza- tain, hanem csak háromszáz éves szokáson alap- szik. De épen mivel e szokás a mohamedán lakós- ság legbensőbb vallásos meggyőződésévé vált, nem szabad azt ignorálni vagy önhatalmilag megváltoz- tatni, mert valószínű, hogy a bigott ázsiai török la- kosság a reá otcroyált szultánt elfogadni nem fog- ná, s az új intézkedés általában bellivillongásokra adna alkalmat, s a török birodalom erejét jelenté- ken mérvben csökkentené.

Azért a porta valódi barátai az eszme első felmerülésekor figyelmeztették következményeire a szultánt, ki azonban nem sokat adott a jó tanácsra s a terv megvalósulásáról épen nem mondott le. Maga a szultán dölyfös, nagyravágyó ember, ki a szerail kéjeibe menekülve birodalma erejét és álla- potát nem ismeri. Valide szultána, ki épen nem sa- roni „rózsa“, hanem intrigans öreg asszony, isme- ri férje természetét, kizsákmányolja szenvedélyeit, s miután az ő bájai ma már elvirultak, a három tit- kos eszközeivel tartja fenn uralmát férje fölött. A szultána képezi az egész terv vezérszemélyiségét; köréje néhány nagyravágyó ember, különösen Es- sad pasa hadügyminiszter, ki minden áron nagy- vezér akarna lenni, csoportosul. — Cselszövényci- ket támogatják mindazon külföldi államok befolyá- sai, melyeknek a porta hatalmának gyöngítése ér- dekekben áll. Ilyen az orosz, rumén, görög, szerb és egyiptomi befolyás, s mindezek szövetségének sikerült a férfias reformer nagyvezért megbuk- tatni.

Midhat pasa s néhány tekintélyes minisztere ugyanis ellenzik a trónörökösödési rend megvál- toztatását, mivel vészes következményeit előre lát- ják. Másrészt ugyancsak Midhat pasa volt az, ki a souverain államok: Szerbia, Románia, Egyiptom el- len erélyes politikát kezdett, s így Valide szultána köre s a szerb, román és egyiptomi ügynökök egye- sültek, hogy Midhadot megbuktassák. Ez ügynökök elég pénzzel rendelkeztek, s célzt is érték.

Külföldi hírek.

Károly román fejedelem a közelebb tar- tott hadgyarlatok végén adott bankett alkalmával — a hadügyminiszter, az összes törzskar, az osz- lályok vezetői — mintegy 500 tisztől környezve — a következő felköszöntést mondta: „Tergu-

szul magok a várbeliek okoztak. Nem tudom — legkegyelmesebb császár — mily arczozal terjesz- tette ezt főlseged elébe a vajda; ha csak ahoz nem tartott jogot, hogy házomnál lakmározzanak az övéi, s hogy asztagamnak azért nem szabad felgyulniok, mert más különben nem lakhatik jól az ő népe. Itélje meg tehát kegyelmesen főlseged, mily igazsággal viseltetnek a vajda s az ő emberei saját vagyonom s az enyéim vagyonára iránt. Vagy- onomat parányinak mondják. En csak az igazságot fogom mondani legkegyelmesebb császár. Vagy- onom akár nagy volt, akár parányi, én megelégszem vele csak adja nekem vissza a vajda. A mit ela- jándékozott belőle, annak póttoltatását méltán kö- vetelem, s egyebet nem kívánok magamnak meg- téríttetni, mint a mi az enyém volt s az enyéimé. Tudja a mindenható isten, és tudja az egész Erdély hogy a vajdának soha sem volt annyija, mennyi nekem, hogy nincsen most sem, ha kifogom va- gyonából a magamét. Sőt azt merem mondani, legkegyelmesebb császár, hogy főlseged birodal- mában sincsen magyar, ki oly vagyonnal bírna, minő nekem volt.“¹⁷²⁾

Mig folyt Maximilián előtt e végzetteljes per, mely annyi balkövetkezményt magvát hordá magá- ban, az alatt a porta mindent elkövetelt Békés ké- zkerítésére; előbb szép szerével csalogatták; ily czélból látogatták meg őt bécsi lakásán 1874. ta- vaszán egykori barátai Amhat bég, és Musztaffa budai basa,¹⁷³⁾ ki a nagy vezértől intést kapott, hogy Békést rá vegye a portára való bemenésre, s hogy azzal érintkezésbe tegye magát; azonban régi

¹⁷²⁾ Szalay. A magyar Történelemhez.

156—171. II.

¹⁷³⁾ I. Bethlen II. 366. I. Hammer II. 444. II.

Vestea (olv. Tirgovist) ez ősi fejedelmi székhely azon dicső kort juttatja eszembe. melyben a román katona szerencsés volt hazája önállóságát vérvél ol- talmazni. Nehéz változásokon ment keresztül azóta Ro- mánia, míg legfőbb boldogságát, e két orsz. egyesü- lését megérte. Epercz óta hadserege is szélesebb ala- pon szerveztetett — fejlődén s mindig előbbre haladván. Azonban arra, hogy a hadsereg czéljá- nak megfelelhessen, egyetlen eszköz: az őszpon- tosítás és gyakorlatok. Ily szempontból boldog va- gyok, hogy a hadsereg nagyobb részét képviselve látom s magam levén annak élén, meggyőződhe- tem az előhaladásról s az eredményért köszönetet mondok. Reményem, hogy az orsz. minden katonája, midőn a haza jogait kellend védelmezni — körém fog csoportosulni. Ohajtom: hogy évenként talál- kozunk a gyakorsatok mezején, hogy a román had- sereg hivatásának magaslatára emelkedjék.“

Az orosz hadügyminiszter szigorú rende- letet bocsátott ki az összes hadosapat parancsnokok- hoz, hogy a közkatonák a téli idény alatt az írás- olvasásban oly pontosan, mint akármily a hadi szol- gálatra vonatkozó más tantárgyakban taníttassanak. Tanítókul előleges képességi vizsga után alkalmas közkatonák és altisztek, sőt magok az alsóbb ran- gu fiatal főtisztek használandók. A jó eredményért a századosok felelősek.

Az Alabama-ügyben megítélt összeget a szerződés értelmében Angliának a genfi itélet ki- hirdetése napjától számítandó egy év alatt kell le- fizetnie. A kormány ez összeget a külügyérnek ad- ja át, ki azt azután átszolgáltatja Amerikának, hol a kongresszus még csak ezután fog határozni a kár- talanítási összeg felosztásáról.

A „Times“ párisi levelezője 25-ről a követ- kezőket írja: Azt állítják, hogy a jövő télen havon- ként két elfogadtatás leend a külügyminiszterium- nál. Ezen elfogadásoknak, úgy látszik az a czéljuk, hogy a diplomaiiai testület Párisban lakó tagjai szá- mára illő alkalom nyujtassék, a francia társada- lommal szabályszerűleg érintkezni, a nélkül, hogy azok maguk kezdeményeznék az ily ismerkedés előidézését.

Páris, okt. 29. A „Bien Public“ a budget tárgyalását sürgető kérdésekre következő program- mal áll elő: A köztársaság kikiáltása. Thiersnek kinevezése elnöké 4 vagy 5. évre, annak ujra megválaszthatóságával. Egy köztársasági alelnök kinevezetése. Második kamara felállítása. Továbbá új választási törvény, a 25-ik korév alapján, és a honossági kötelezettségnek kiterjesztésével. Meg- czáfoltatik azon hir, mintha az idegen hatalmak képviselői azt közölték volna Remusattal, hogy a legutóbbi választások Európában kedvezőtlen be- nyomást tettek.

Bazaine perére vonatkozólag írja a „Siécle“ miszerint tévesen hirdették, hogy az előmunkálatok már be volnának fejezve. Ellenkezőleg, még igen sok tanu vár kihallgatásra, ezek közt Rameau kép- viselő és versaillesi maire, kinek vallomása talán valamennyi közt a legnagyobb fontossággal fog bírni. A párisi ostrom idején, ugyanis, Bismarck herceg egy alkalommal magához hivatta volna a versaillesi maire-t s közölte vele a beszélgetést, melyet ő, a herceg, Boyer tábornokkal tartott. Rameau azonnal visszatért után tudatta a hallotta- kat a község tanács tagjaival, kik több adatot fel- jegyeztek, melyek eredeti formájukban most is meg- vannak, s majdnem hihetetlen dolgokat tartalmaznak. — Bismarck nyilatkozata szerint Bazaine ajánlko-

barátai látogatása sem birta rá őt, hogy a portára személyesen bemenjen; de követet mégis küldött. Hogy a portát vállalatának megnyerje, pártfogását, vagy legalább Erdélybe leendő beütésébe beleegye- zését kieszközölje és biztosítsa. Antalí Imrét a szul- tánhoz és nagyvezérhez intézett, Bécsben 1874. máj. 8-áról keltezett két levéllel beindította. E le- velek tartalma és czélja Báthori kisebbitése, s az ő érdemei kiemelése, eképen a portának amattól el- idegenítése s magának megnyerése volt. Felemlítve a szultánhoz írt levelében, hogy jobbra a magas portán nevedekett fel, s meghalt fejedelme, János király fia által ő főlseghézh Szelmehz is többször küldetett követségbe, és mindig hive volt; hogy János Zsigmond idejében a császár hadivállalatai- ban nem kis szolgálatot tett: kéri a császárt, se- gitse ki sanyaru helyzetéből, melybe a vajda önké- nye tasztította; haláláig kész hű szolgálja lesz érte s hűségét élte feláldozásával is kész leend megpe- cséteitni.¹⁷⁴⁾

A miket e levélben felhozott, csaknem ugyan- azokat ismételte abban is, melyet a nagyvezérhez intézett, s melyben ajándék-ígérés, s bizalmának egyedül benne helyezése által őt rábírai igyekezett arra, hogy követe előterjesztéseit határozattá emelni törekedjék. „Hogy pedig ezekről nagyságodat csak most keressem meg, így folytatja panasz és vádjai után — hogy nyomorúságomat nem panasztoltam be már előbb: épen ne csodálja, hiszen tudhatja, hogy itt szoros felvigyázás alatt vagyok, oly any- nyira, hogy jelenleg sem állott volna módomban emberemet bizton ngodhoz küldeni, ha a hatalmas császár rabszolgája, Amhat bég nem jó hozzám. Most tehát határtalan bizadalommal ngod iránt ut- nak oressztettem ezen hű szolgámat, Antalí Imrét, s

¹⁷⁴⁾ I. Bethlen. II. 358—362. II.

TÁRCA.

Békés Gáspár.

Békés ezek ellenében egy terjedelmes iratban fejtette ki birtokjogait; előrebocsátva, hogy ő soha, sem volt ügyvéd, s azért nyilvános ügyvédekkel, minők a vajda követői — egyik ítélőmester, másik jogügyigazgató levén — nehéz feladat szót váltá- nia; mindazonáltal elmondja, hogy felelősöknek nem üti meg a mértéket. „A magyar törvénykönyv — úgy mond — világosan mondja, hogy a növé- rek, ha őket nem a fiukkal egyazon jogon illetik a jószágok, idegeneknek tekintetnek, miért is az el- adó fivér nem köteles a növért meginteni. Már po- dig Fogaras vára a növéreket s az anyától való rokonokat soha sem illette, valamint ez azon ki- váltásoslevelekből, melyeknek erejénél fogva azt egykor Majláth István és utóbb fia Majláth Gábor birtoklák vala, világosan kitűnik; mely kiváltság- leveleket az utóbbi birtokos a vár eladásakor az el- hunyt fejedelemnek, mint vevőnek kezeibe adván, mindnyáját összes vagyonommal együtt elvette tő- lem Fogaras várában a vajda, és kezeiben tartja. De a vajda is elismerte, hogy Fogaras nem illeti azon joggal a leányokat, melylyel a fiakat midőn engem főlszolított, hogy vegyem föl a fejedelem által érte fizetett ösziélet; mert ellenkező esetben csak a jószág egyszerű értékének főlvételtére állat vala törvényt.“ „En bizony — folytatja tovább — soha sem kerültem a törvényt s igazságszolgálat- tást, ha velem rendes per után akart volna vitat- kozni; sőt mindég ezen az uton akartam eldönté- ni az ügyet. De ő kivüle a jognak és igazságnak, fegyverrel támogatott meg engem, s nem elégél- vén, hogy jószágaimtól megfosztott, még életemtől

zött a császár nevében, kit egyedüli urának ismer, alkudozásba lépni és a hadsereget a Gironde és Rhone folyók mögé vezetni, hogy a német hadak tetszésük szerint bánhassanak el Párisnál.

Rómából jelentik, a vizáradások kivált Mantua és Ferrara tartományokban nagy károkat okoztak. A nevezett vidéken több száz kilométer terület van elöntve; több ezer személy menekül az árvíz elől. Legújabbán Casalmabiggrá és Ostiglia fenyegettetik az árvíz által. A lakosság aggodalma leirhatatlan. Siracusa tartományban e hó 26-án orkán dühöngött, mely alkalommal 321 személy temeteltet a házak romjai alá.

A spanyol karlisták fölött diadalt nyertek végre a kormánycsapatok Cabrinetti alezredes vezetésével, és Saballos, Frigula s Huguet felkelő vezérek futásban kerestek menedéket, számos sebesültet és 17 halottat hagyván hátra. Lesz tehát Don Carlosnak ismét kikeret hadi törvényszék elé állítani, mit azt több tábornokával szemben tenni szándékozik, kik deserialással vádoltatnak, pedig ő vitésége Don Carlos is megoldotta volt a kereket Oroquitanál.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 31.

— **A királyi udvar.** E hó 26-án délelőtt kiadott a rendelet a szolga személyzetnek a legszükségesebbel Gödöllőre sietni, hova az udvart az ősz folytatán már nem is várták. A királyi család az udvari orvosok tanácsára hagyta el Budát, mint-hogy a várbán fordult elő eddigelé legszámosabb choleraeset. Ő felségöknek és a királyi családnak Gödöllőn maradása egyelőre bizonytalan. A királyi család az osztrák fővárosba semmi esetre sem fog távozni, miután ott még a himlő nem kis mérvben uralkodik.

— **Deák Ferencz szobra.** Ifj. b. Vay Miklós Deák igen sikerült szobrát készíti el carrari fehér márványból. E szobor a harmadik kísérlet, s figyelemre méltó azért, mert nagy hazánkfianak egyetlen sikerült szobra. A szobrot az orsz. Deákpárt tagjai rendelték meg, és jó másolatait gypszből minden egyes aláíró képviselő megkaphatja 5 forintért. A szobrok a Deákkör helyiségében vannak felállítva, a hol megtekinthetők.

— **Középtanodai reform.** Mint az „U. L.” hiteles forrásból értesül, a közoktatásügyi miniszter bizalmi férfiakat szándékszik meghívni, kik elé a gymnasiumok és reáltanodák reformjára vonatkozó kérdéseket fog terjeszteni. A nevezett lap szerint a következők hivatnak meg: az összes budapesti állami középtanodák igazgatói, továbbá dr. Császár, dr. Heinrich, dr. Kleinmann és Schwikker középtanodai tanárok, Molnár Aladár országgyűlési képviselő, Mészáros és Gönczy közoktatásügyi miniszteriumi osztálytanácsosok.

— **Zenés mise.** Holnap, pénteken, mindenszentek napján a kegyrendiek templomában, mint említtük, Pichler Bódogné, karnagy vezetésével, ünnepélyes zene- és ének orchestrum fog működni.

— **Dicséretes szorgalom.** Dalkörünk a november 9-én megtartandó dalestélyre nagyban készül s az igen érdekes műsorozat egyes darabjai kitűnően adatnak elő; nevezetesen a „Rákóczi-nóta,” melyet először leand szerencsénk hallani. — E mellett dalkörünk tagjainak száma folytonosan

üzentem általa igen sokros ügyekről ngodnak, könnyörögvén aláztatosan, hogy őt kegyelmesen kihallgatni és szavainak, mintha csak magam mondanám, teljes hitelt adni méltóztassék. (175) Azonban a portán nem volt kedvező rá nézve a hangulat; csak igéreteteket tettek, s csalogatták befelé, hogy később tánt Bátorinak kiszolgáltatassák; de ő jól tudta, minő szél fu amott, s maradt. Végre Maximiliántól is követelték kiadását; mire amaz a szultán levelére 1574. jun. 30-kán adott válaszában — tudatta a portával, hogy „a vajda és Békés egymást régtől fogva nem szerették, s ez látva, hogy a vajda mostanisággal fejét keresi, feltébe ment hozzá, neki a hol pénzen vett háza van, oda ment és ott vesztég ül. Vajdának és országnak nem volt árulója;” kérte Maximilián a szultánt, járja közbe, hogy a vajda Békésnek megbocsásson. (176)

A nagyvezir nem késett megírni ezt is Bátorinak, sőt utóbbinak ép akkor küldött ajándékai által elköteleztetvén — bár a szultán akkor kelt levelében (177) mind ezt elhallgatta — azt is tudtára adta, hogy Békés követet és attól levelet küldött a portára, melyben írta, hogy az ország a vajdát nem szereti; ha a vajdaságot Békésnek adja a császár, több adót ad. „En ez embert — így folytatja levelét — szép szóval küldöttem el, azt mondván, hogy (Békés) a portára jöjjön, azután mikor itt leszen, örömet megadom vajdától (Karán) Sebest, Lugost megkérem neki, ott vesztég ülhét, míg a vajdaság megérkezik. Ilyen módon szép szóval ez embernek szóltam, hogy csak ide vehetném. Az ki

szaporodik s e körülmény eléggé bizonyítja, az egyet életrevalóságát.

— **Diszes ebéd.** November 10-én a Re-deutban ünnepélyes ebéd rendeztetik egyetemünk megnyitásának tiszteletére.

— **Ő felsége a honvédelmi miniszternek** a novemberi előléptetésre vonatkozó javaslatát elfogadta, mely szerint 8 alezredes ezredessé, — 8 őrnagy alezredessé, — 9 százados őrnaggyá, — 14 főhadnagy századosná, — 33 hadnagy főhadnaggyá, — és 84 tiszthelyettes hadnaggyá fog előléptetni. Ez alkalommal jött az új előléptetési-szabályzat első ízben alkalmazásba, mely szerint minden 5-ik hely soron kívül minden 6-ik, vagy a honvédség szabadságot állományából, vagy pedig a közös hadseregből való áttétel által töltetik be.

— **Magyar tudományos akademiá.** A m. tud. akadémia igazgató tanácsának oct. 27-i ülésében következő kegyes adományt jelentettek be: Az egri káptalan régebbi 10 ezer forint alapítványán felül fizetett ezer ezer forint.

— **Kolozsvárt.** 1872. évi október 30. Igen tisztelt szerkesztő ur! Kérem, legyen szives az alábbi köszönetnyilvánításnak becses lapjában igénytelen tört engedni. Fogarassi Mihály, erdélyi püspök ő nagyméltósága, a kolozsvári róm. kath. főgymnasiumi ifjuság önképző körének 10 o. é. frtot kegyeskedett ajándékozni; mely kegyes adományáért a legforróbb köszönetet mond, az önképzőkör nevében Kolozsvárt, 1872. évi okt. 30-án, Ulár Pál, r. k. főgymn. tanár és az önképzőkör védnöke. A t. szerkesztő urnak őszinte tisztelője Ulár Pál, s. k. főgymn. tanár.

— **A közoktatási m. kir. miniszter** a ciszterci rend által ménes-majori pusztáján saját költségén épített s kellelő felszerelt népiskolának felállításáért a nevezett rendnek, a hazai tanügy nevében köszönetet nyilvánítt.

— **A Királyföld rendezése** pár hét múlva foglalkoztatni fogja a magyar képviselőházat, miután a miniszteri javaslatot e napokban terjeszti elébe a miniszterium. E körülmény folytán országos képviselőink kiváló figyelmébe ajánljuk „A Királyföldi viszonyok ismertetése” című Heckenast Gusztáv által kiadott, erdélyi jeles történésünk Jakab Elek által írt, tömördek kritikailag megrostált és megállapított történeti adatot tartalmazó munkát. Lehetnek sokan országos képviselőink között, kik a Királyföldi viszonyokat behatóbban nem tanulmányozhatták; e munka azoknak pótolhatatlan kézi könyv, megszerzése csaknem törvényhozói kötelesség azon időre, midőn ép az országgyűlés válhatik az ő-szász tulasok előadásának színhelyévé. Tegyük törvényhozóink ama munkát maguk elé sigy hallgassák meg azon (nagyobb) sophismákat, melyekkel a feudális kor privilegiuma fog védelmeztetni a jogegyenlőség követelése ellenében. A „Királyföldi viszonyok ismertetése” cz. munka ára csak 1 forint 60 kr. o. é.

— **Dr. Brandt József** egyetemi tanár hazafias tettét jegyezzük fel, midőn megemlíttük, hogy két műtő-növendék kiképzetésére 600 frtot o. e. ajánlott fel. Az ily nemes tettek vajmi ritkák, ezeket kellene a nemzet aranykönyvében megörökíteni buzditásul a jelen és jövő kornak.

— **Eladó német könyvtár.** A „polgári társalkodó” választmánya ismét szóba hozta a német könyvek eladását, mert különös gondozással

levelet Békés ide küldött, neked küldtem, olvasd meg. (178) azok méltó aggodalomba ejték, mert azt nem remélte, hogy ez a portát is megkísérte belevonni akciójába, és tudta, hogy ha Békés több ajándékot talál igérni a pasáknak, azok nem lesznek tőle idegenek. Rögton a portára inditá Balogh Ferenczet ajándékokkal és az adóval s levelekkel a szultánhoz és nagyvezérhez. „Békés Gáspár áruló — írta a szultának — ki a németekhez szökött, én felőlem gonoszot mondtott, embere által levelet küldött; valamint szölt, nem igazán szölt; ő neki szándéka az, hogy az országot háborúságba hoznája, veszteneje én velem egyetemben. Azon könnyörögvő te hatalmasságnak, hogy az ő hazug szavainak helyt ne adjon. (179) A nagyvezérhez küldött levelében, nagy halaját fejezte ki ama levelek megküldéseért. (180) Valóban Mehemet jó szolgálatokat tett Bátorinak: „Nem tudja-e a bolond nép — mondá 1574. decz. havában egyszer a Bátor követet előtt — hogy én azon járnék, hogy Békést kezembé keriteném; mert én Békésnek csak szép szót adok; ha ide nem jő is, meghagytam a budai pasának, hogy ő is szép szót adjon neki és biztassa; ha pedig ő Erdélyre indul, tehát hátul vegye őtet. (181)

¹⁷⁸⁾ Szalai i. h. 180—1. II. E levél aug. 1-én érkezett Fejérvárra.

¹⁷⁹⁾ Szalai i. h. 104—5. II. Szalai e levelet, valamint a nagyvezérhez ugyanekkor küldött levelét is Bátorinak 1573-ra teszi, de az előbbivel összevetésből kitűnik, hogy ekkor kelt.

¹⁸⁰⁾ Szalai u. o. 105—6. II. ¹⁸¹⁾ L. Szalai u. o. 183—5. II. a követ 1574. dec. 28-án kelt levelét.

szándékszik kezelni s összegyűjteni a magyar iróadalom összes termékeit. E cél elérésére a társalkodó több száz kötetből álló német könyvtárának eladására nem sokára megteendi a szükséges lépéseket.

— **Világosságot a világossághoz.** Az egyetemi helyiség oldalfalainál hevernek a gázvas csövek, melyek elhelyezése pár nap múlva megkezdetik, az egyetemi termek tehát fényes világításban hiányt nem fognak szenvedni.

— **A „Helfi” féle üveg-oldalokkal** ellátott kioszkban most helyezik el a gázcsöveket s egyszerűs mind az üvegtáblák letakarítását is végzik.

— **Színházi szokás.** Halottak napjának előestéjét színházunkban is megünneplik minden évben rendesen, valamelyik borzalmas darab előadásával, melyben fő szerepök az éjféli 12 órákor megjelenő kísérteteknek van. Holnap szintén egy ilyen darabot lesz szerencsénk végig nézni, címe: „A molnár és leánya.”

— **A tartós eső** nem nagyon kedvező kilátásokat nyújt országos vásárunkra. Az eddig ilyenkor már észrevehető élénkségnek kevés nyoma.

— **Hogy Bécs mennyi adót fizet.** Legjobban kitetszik a következő adatokból: Bécs ez év második negyedében 6.067.000 forint direkt adót fizetett, az első negyedben pedig 7.839.338 frtot, s így a félévben 13.906.338 frtra ment Bécs adója, a mi a múlt év 8.885.325 frtnyi összegével szemben 5.071.013 frtnyi többletet mutat fel.

— **A párisi akademiá** okt. 25-én megtartotta évi közgyűlését. Camille Doucet olvasta az évi jelentést. A 20.000 frtos díjat azon munkáért vagy fölfedezésért, mely az országnak leginkább becsületére vagy hasznára válik, ezáltal az ősz Guizot nyerte, Franciaországnak az ifjuság számára előadott történetével. A munkát Doucet coméntárral kísérte. A „Temps” ugyane napok alatt Guizot halálának hírért hozta, mit azonban csakhamar megcáfoltak, mert Guizot 85 éves kora dacára igen jól érzi magát.

— **Rauscher** bibornok-érsek 360.000 frtnyi nagy alapítványt tett egyházmegyél első papjainak javára.

— **Sarolta császárné** baja Brüsszelben ismét új stadiumba lépett. Ereje, mely e hosszas betegség alatt már-már teljesen kimerült, annyira mennyire ismét visszatért. Egy idő óta, mint francia lapoknak írják, némileg megeléknült, többet beszél, mintha reményt táplálna férje viszontlátására. Főörögszemje, hogy III. Napoleon ex-császár segíthet helyzetén s visszaadhatja ismét férjét. Ez okból, ha csak szerit teheti szobájába vonul vissza és egyremásra írja a sok levelet a volt francia császárhoz mindenikben udvariasan figyelemztetvén a császárt férje hazabocsátására.

— **Az utat javítani kell.** A nem sokára megnyitandó torna s vívó intézethez vezető utak nagyon rossz állapotban vannak, esős időben egész bokáig érő sárban kellene oda elhalolni. Célzszerű lenne tehát — torna s vívó intézetünk jövője érdekében — ha városi hatóságunk az utak jó karba helyezését elrendelné.

— **Hivatalos tudósítás** szerint Budán okt. 18-tól 29-ig 65 ember betegült cholera-ban meg s 24 halt el, a katonák közt 21 eset közt négy volt halálos. Békés-Csabán okt. 25-én két cholera eset merült fel, s az egyik meghalt; Jászberényben pedig e hó 27-én halt meg benne egy ember s több eset nem fordult elő.

— **Csehországból** eddig 1340 család 6746 taggal vándorolt ki Oroszországba, hol négy volhyniai községet képeznek.

— **Uj miniszter.** Egy szegedi lap írja, hogy egyik ottani iskolában a tanár kérdezte egy gyermektől a magyar miniszterek neveit. Hármát-négyet nagy bajjal összegyűjtött, de itt aztán el is akadt minden tudománya. Hosszas hallgatás után végre egy kis fiu örömmel felkiált: „Kérem alásan gr. Ráday a rablók minisztere.”

— **Beküldetett** szerkesztőségünkhez „Jelky András bajai fiu rendkívül kalandjai ötödföl világrészben” írta Hevesi Lajos. A magyar nép és serdültebb ifjuság számára van írva, de szép iránya az érdeklésztő kalandok csinos kidolgozása, a mesteri bonyolulatok, kifejlések, ez olvasmányt bárki előtt is vonzóvá tehetik. A Heckenast G. kiadásában jelent meg, nyolczadrét 367 l., ára 1 forint 60 kr.

— **A „Vasárnapi Ujság”** Benza Ida kisasszonynak igen sikerült arcképét közli, következő életrajzi adatok kíséretében: Benza Ida jó emlékezetben élő néhai buffőnk Benza Károly leánya, született Pesten, 1848-ban. Bár hazánk térein dülő harc üvöltött akkor, az ő bölcsőjét a muzsák állták körül: a dal és humor muzsái, képviselve atyja személyében, ki már kisdéd korában észrevo-vé leányában a művészet égi szikráját, lelkiismeretes gondnal éleszté s ápolá azt, s az első éneke-oktatásban is maga részesíté leányát. 1863-ban a család Bécsbe költözvén, Benza Ida az akkori legjelesebb bécsi énektanároknál: Proch, Salvi, Buchholz-Falconi asszonynál a császári opera-iskolában felvett tanulmányait s nyerte magasabb kiképzetését. Leginkább Buchholz-Falconi asszony volt az, ki helyes uton fejlesztette tehetségét s vezette

őtet be a művészet magasabb titkaiba. 1865-ben Bécsben lépett föl először Gounod „Faust”-jában mint Siebel. De tehetsége lassankint tért hódítván, rövid időn már a legnagyobb szerepeket énekelé minők Selika az „Afrikai nő”-ben, Margit „Faust”-ban és egyik legnagyobb alkotása Iphigenia Aulisban s Glucktól, rohamban hódította meg a bécsi közönséget, melynek csakhamar kedvenczévélőn. — 1868-ban Olaszországba ment, s a milánói Scalaszínházban lépett föl Verdi „Don Carlos”-ában mint Eboli hercegnő s Marchetti „Ruy Bles”-jában mint királyné, a zene iránt úgy is fogékony olaszokat valóságos lelkeksedésre ragadván. Innen körutra indult; meglátogatta Reggiót, Florenczet, Triestet, Paduát, Bergamót s Lissabont; körutja valóságos diadalmenet volt. 1870-ben Turinban énekelt. Pesten énekelte a „Hugonották”-ban. Mindenki emlékszik még, mikép emelte érvényre Meyerbeer e nagyszabású alakját: a közönség lelkesedéssel határos tetszés nyilatkozatokkal kísérté egész előadását, mely sokáig feledhellen lesz közönségünk előtt — Pesti szereplése után akkori szerződési helyére Szt.-Pétervára utazott az operai idényre, de itteni diadalai közepette súlyos csapás érte. Atyját, kihez a leány és tanítvány köttös ragaszkodása, szeretet és hála kötötte, elragadta a halál. A mult nyarat Badenben és Emsben töltötte, most Pesten nemzeti színházunknál van szerződeltve mint rendes tag.

— **Képviselőjelölt örömei** és szenvedései Amerikában. Egy telepítvényes (farmer) képviselőjelöltül lépett fel. Egy ellenpárti tyuklopással vádolá; amaz rögtön bepörle a rágalmozót. A törvényszéki tárgyalás folytán kiderült ártatlansága; dacára annak meg lett véve a választás alkalmával a telepítvényes, bár ártatlanságát minden módon közzé tevék. A következő évben ugyanis az a telepítvényes lépett fel jelöltül, de az ellenfél ugyanazon gyanusítást használta ellenébe; erre a jelölt nyilvános helyen nyilatkozott; a mult választás alkalmával igyekeztem ártatlanságomat bebizonyítani; ő tehát ezen új választás alkalmával nyíltan és őszintén bevallja, hogy csakugyan ő lopta el a tyukot. A telepítvényt erre nagy többséggel követnek választották. Megjárja adomának.

— **Szelid kommunista.** Nemetschek Eleonora czelelúkihordó volt annál a cirkusznál, mely közelebb a szalontai nagyérdemü publikumot mulattatta. Közelebb e cirkusz bucsut vett Nagy-Szalantától, mely alkalommal Nemetschek Eleonora asszony vagy kisasszony következő szelid, kom-münsmazgu verssel mondott adieu-t a nagy-szalontaiaknak:

Bucsuszó!

Minden állat a világon boldogul él pénz nélkül
De az ember ugy nem élhet mint a barom pénz nélkül.

Azért tehát szépen kérem:
Ossza pénzét én vélem.

A czedula hordóné Nemetschek Eleonora.

— **Modern szédélés.** Utóbbi időkben gyakran kapnak vagyonszámba bécsi kereskedők „sürgős” leveleket Gibráltárból, melyekben bizonyos báró Carlos de Alfredo írja, hogy nevezetes kincset fedezett fel Bécsben, csak-hogy a sors külön-féle csapásai folytán Bécsét hirtelen oda kellett, hagnia, és a kincset nem vehette föl. Most visszamehetne, de szegényes viszonyok közt van, s osztalékot ígérve, sürgősen kér egy kis — uti pénz t. E modern csalással már többen szedettek rá.

— **Különös kérés.** Nem rég Bécsben egy kereskedő segéd fel ment a belvárosi rendőrséghez és benyitva a rendőrfőnök szobájába igen kérte — hogy ölje meg őt, mert megunta az életet. A főnök természetesen nem tett eleget e különös kérésnek, hanem elküldte az életunt segédet az országos kórház ügyelő szobájába.

— **Genialis találmány.** Egy bécsi iparos következő találmánnyal örvendeztette meg a világot: Az egész egy széles, kényelmes támlány, melynek az a középkori tulajdonsága, hogy mihelyt az ember beleül, egy erőműtani szerkezet mind karjait, mind lábait vaskapcsokkal szorítja. Erre a szék támlája eltűnik, a vánkós megszélesbül egészen addig, míg az előbbi fauteuil tökéletes sorphává alakul át, melyen a megfogott mozdulatlanul fekszik. Mind ez egy perc alatt történik.

Nemzeti színház.

Szerdán okt. 30-án „Szörétségesek” vigjáték 3 felvonásban. Irta Moreau Pál. Az élénk menetű darab midvégig derűt hangulatban tartotta a szépszámu közönséget. Boér Emma (Henriette Dolcy) az eleven, vidor özvegvet élvezetesen játsza. Krauszai (De Rech) egészen bele-találta magát szerepébe, s nem épen könnyű feladatát díjseretesen oldotta meg. Szilágyi hiven személyesítette Maurít, nem különben Kőrösiné is Athenais. Dezsőt (Badinois) szívesebben látjuk komolyabb szerepekben. Albísi Anna (Claire) Parragh (Mongerard) nem rontottak.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Pályázat.

Szék várossa tanácsánál egy. 200 o. forint ovadéki biztosíték mellett 250 az az kétszázötven forint évi fizetéssel járó adó-szedői és városi pénztárnoki hivatal ürese-désbe jöven, minek választás utjání bé-töltésére f. évi november hó 21-ke délelőtti 9 órája fizetett/ kil, ennél fogva pályázni kívánók felszólíttatnak, tanulmá-nyuk, két évi gyakorlatuk, életkoruk, er-kölcsös magokviselete, s nyelvük, főleg a magyar nyelv ismeretét tanusító s sza-bályszerűleg felszerelt kérvényeiket legfel-jebb november 18-ig aólírt városi polgármesterhez, ha szolgálatban/ vagynak előljáróságuk utján, ellenkező esetben közvetlen beadni. Később beadott folya-modások tekintetbe nem fognak vétetni.

Szék várossa polgármesterétől.
Széken, 1872 október 26-án.

Nagy Károly,
p. mester.

(600)

Pályázat.

A kolozsvári m. k. tudomány-egye-temnél 600 frt. évi díjjal és 120 frt. lak-béri illetékkel rendszeresített tanár-segédi állomások a következő tanszékek mellett betöltendők:

1. A leíró és tájboncztan.
2. Kőboncztan.
3. Élet- és szövektan.
4. Különös kór- és gyógytan.
5. A gyakorlati sebészet.

6. A szemészet.
7. Áltam orvosfan.
8. Általános kór- és gyógyszertan.
9. Élet- és kórvegytan.
10. A szülészet.

Ez utóbbi tanszék mellett a román nyelvet bírók és beszélők előnybe része-sülnék.
Ezen állomások elnyerését óhajto Orvos-Tudorok kellőleg felszerelt pályázati folyamodványait f. é. novemb. 15-ig mint zárhatárnapig aólírt hivatalhoz nyujt-sák be.

Kolozsvártt, október 25-én 1872.

Az egyetemi tanács bizasából:
Az orvoskari dékáni-hivatal.

Sz. 26,314—1872.

(599) 3—3

Hirdetmény.

A szamos-ujvári dohány nagy tözsdo üresedésben jöven írásbeli pályázat utján fog betöltetni.

A tözsdo évi forgalma dohány anyag-ban 660 mázsa dohány és 40,301 forint 70 kr. készpénzben tesz.

A feltételek a kolozsvári m. k. pénz-ügyigazgatóság kiadó-hivatánál, valamint a sz.-ujvári m. k. pénzügyőri biztosságnál megtekinthetők.

A szabályszerűleg kiállított és bepe-csételt írásbeli ajánlatok legkésőbbben 1872 évi november hó 7-én déli 12 óráig a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság el-nökségéhez beadandók.

Kolozsvártt, 1872 október 21-én.

A kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóságától.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Írta Jakab Elek.

82—*

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és aján-lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az ujabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Székely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

Szembelegekre nézve leg-nagyobb fontosságu

a világhírű, valódi dr. WHITE-féle szem-víz, Enhardt Traugott-tól Grossbreitenbach Thüringiában; kapható: Kolozsvártt Kron-astitter József ur által, a töören 2. sz. a zá-logtósbonnitérnel és kilomsonörucza 134. sz. a. torvába M.-Vasárhelyt: Bucher és Tolman, Szébenben: Jahn Rudolf, Brásó-ban: Heesheimer A. utaknál. Egy üveg ára 1 frt. ó. ó.

Bizonyságvány. Nón miniegy 3/4 év óta heves szemeizadásán szenvedett, hiába-n használt különbözó szereket, akkor ajánlá no-kom valaki a dr. White-féle szemvizet. Enhardt Traugott-tól Grossbreitenbach Thü-ringiában, s ebből együvegűtí nóm tökéletesen magyógyult. Khale Langenauből Görliiz mellett, 1871 novemberben.

Nagyon tisztelt Enhardt ur! Az első üveg dr. White-féle szemviz, melyet nekem egy barátom hozatott, igen jót tett beleg szememmel. Legyen ön tehát szives és küldjön nekem (megrendelés) Kolley Barthel, asztalos, Halenfeldben, Trieri kormánykerület.

A valódi orvosszab-legnyában a Pólségre által kiválasztott bi-munkást, az orvosi kártól megvizsgált, s sikeresnek talált szeretlekepen kipo-bált fittos szer a patkányok házi s meszel egerek, vakandók és vevők teljes kúrására, melyet sok-féle hamisan vázolni s árulni megpr-bálak) hamisítan minőségben kapható: Kolozsvártt: Fölly és Hudtler (a töören), M.-Vasárhelyt: Fogarasi Demeterrel, Brásóban: J. L. Hess-haimernél, Segesvártt és Szébenben: J. B. Mischbacher és fiamai.

1 nagy bádog 1 frt. kis bádog 80 kr. Egyes bádog megrendelés is jufuvelélel mellett gyorsan teljesítetik. Legyandí kaplótó cürom-gyosan, egy üvegűtí szeretlekepon és tyuk-szem elen, 1 üvegű 50 kr.

Egy kivonat naponta érkező hasonló dícsé-rő levelekből 17—* (323)
Ketek meg egy pár fégyelyet küldeni, mert a nagyméretű patkányok kúrására szük-seges; az eddig használt kitűnő hatással volt Velmeib, Karolyváros mellett jún. 17. 1871. Tisztelettel

ULLMAN BETTI, haszonbérőnő.

(592)

Ép most jelent meg

32-ik kiadása

a világhírű, tanulságos könyvnek

a „Személyes oltalom“

a „Laurentius-tól, borlelkéba lepeksétele.

Ezerszeresen bebizonyult segély- és orvos-lat (20 évi tapasztalás) a fejémen előfordít-nekedésnek, az onferotérítés következményének és a neml Kúspagásoknak kapható minden könyv-kereskedés utján Béesben Pohan Karoly-nál Woll-zelle 33. Ára 2 ft 40 kr. ó. ó, postán megküldve 2 ft 50 kr. ó. ó.

Szegényeknek, ha ezt bizonyítványal tanu-sítják s egyenesen hozzájuk fordítanak — ingyen Lau-rentus.

A számtalan utazásoktól és a könyv-kivonatától különösen pedagógus apró moesok-írá-toktól, melyek az ifjúsághat, infantartás és ha-szonló cizmek alatt szinte minden lapban pirozi-lárnával kiutatnak Jókaiórág órok Azert arra kell ügyelni, hogy valódi kiadást kapják az eredeti kiadást Laurentius-tól, mely nyolczadik kötet, 232 lapon 60 bonoztani aczelműszeti képletet s a szerző névlegével el-látott bélyeggel van lepeksétele.

(580)

Egészen uj berendezés

B O G D Á N I S T V Á N

divat-üzletében Kolozsvártt.

Hódolva a régtől óhajtott kíváncsolomnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi octobertől rőffel való árulást kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyujtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámitás nélkül kimondhatom, hogy csekély külömbséggel ugyanazon összegért, egy kurta-sing helyett,

egy becsi rőí adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi idényre is már megérkeztek a legujabb és nagy választéku

női- és férfi-divatkelmek,

valamint üzletemhez tartozó minden kellékek, nagy mennyiségben és a legjutányosabb árakban szolgáltatnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szives pártolásukban megtartani fölkérvén, részemről a bizalmat ezután is főtőrekvésem leend kiérdemelni.

B O G D Á N I S T V Á N, kereskedő.

(Nagypiacz, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmek visszavétet nek.